

پیشگفتار مترجم:

موضوع تامین منابع مالی (فاینانس) پروژه های توسعه ای به طور اعم و بحث تامین منابع مالی — انکاء پروژه «فاینانس خودگردان» (PROJECT FINANCE) به طور اخص در سالهای اخیر مورد توجه دست اندرکاران و متولیان برنامه های توسعه اقتصادی و صنعتی ایران قرار گرفته است. مع ذلک منابع اطلاعاتی در این زمینه به زبان فارسی محدود و کمیاب بوده و اصولاً واژه ها و برگردانهای مناسبی برای تعابیر و مفاهیم رایج در مقوله تامین منابع مالی در زبان فارسی موجود نیست، پانوشتهای متعدد این مقاله گواهی بر این ادعا است. در عین حال به لحاظ محتوایی نیز بجز معدود دست اندرکاران و کارشناسان سیستم بانکی کشور و بخشهای توسعه منابع نفت و گاز و پتروشیمی و نیرو اصولاً آشنایی کمتری با مفاهیم و اصول و کلیات مسائل تامین منابع مالی و بویژه «فاینانس خودگردان» در بنگاههای اقتصادی اعم از بخشهای دولتی و یا غیردولتی وجود دارد. برنامه های گسترده توسعه اقتصادی در بخشهای مختلف، محدودیت تامین منابع مالی (از طریق روشهای متعارف) و مشارکت سرمایه گذاران خارجی در توسعه بخشهای مختلف اقتصادی، ضرورت رویکرد به روشهای تامین منابع مالی به انکاء پروژه یا اشکال مختلف «فاینانس خودگردان» را ایجاب می کند. این مقاله در این راستا و به منظور آشنایی کارشناسان بخشهای مختلف اقتصادی و صنعتی یا موضوع فوق ترجمه و تنظیم شده است، امید است نگارش مقالاتی از این دست بتواند به جریان پیدایش واژه ها، تعابیر و برگردانهای مناسب فارسی بسرای مفاهیم و اصطلاحات متداول و رایج در مقوله تامین منابع مالی (فاینانس) و بویژه فاینانس خودگردان یاری رساند.

۱ - سابقه تاریخی

«فاینانس خودگردان»^(۱) اسلوب ویژه ای برای تامین اعتبار پروژه هاست که ابتدا در سالهای دهه ۱۹۳۰ در ارتباط با توسعه چاههای نفتی در ایالت تکزاس آمریکا در دورانی که حفاری برای استخراج و بهره برداری از چاههای نفت عملاً به ابزار و تجهیزات بسیار ساده ای متکی بود، متداول و رایج گشت. در آن ایام بسانکهای شهر دالاس (در ایالت تکزاس) آماده بودند که اعتبارات مالی مورد نیاز حفاری چاههای نفت را بر مبنای بازپرداخت از طریق

فاینانس خودگردان

منبع: HYDROCARBON ENGINEERING JUNE, 2002

مترجم: اسفندیار کریم زادگان

گذاران و سرمایه گذاران را از خطرات شکست پروژه ها مصون نگه می دارد، بـه گونه ای که ساختار (حقوقی - قراردادی) پروژه ممکن است آن چنان طراحی گردد که درجه بسندی اعتباری پروژه^(۴) از درجه بسندی اعتبار برخی از سهامداران پروژه و نیز کشور میزبان بالاتر بوده و این امر به کاهش هزینه های تامین اعتبار منجر گردد. فی الواقع چنین موقعیتی در ارتباط با تامین اعتبار یکی از پروژه های LNG قطر فراهم شد که از طریق انتشار اوراق قرضه (BOND) انجام گرفت.

تامین منابع مالی از طریق فاینانس خودگردان همچنین کشورهای میزبان را قادر می سازد که بدون زیرپا گذاشتن تعهداتی که در قبال محدودیتهای اعمال شده از طرف موسساتی نظیر بانک جهانی و صندوق بین المللی جهانی پول سپرده اند به منابع مالی قابل توجهی دسترسی پیدا کنند و به علاوه به شرکتهای چندملیتی امکان می دهد که با سهولت بیشتری به اهداف گسترش در سطح جهانی نائل آیند به گونه ای که کل منابع مالی که از این طریق تامین می کنند به مراتب بیش از منابعی است که قادرند مستقیماً و از طریق دریافت اعتبار به «اتکاء» تراز مالی خود به دست آورند. این امر به موازات دوره طولانی بازپرداخت اعتبارات که معمولاً در فاینانس خودگردان عملی است، امکان دستیابی به منابع گسترده و نیز بازگشت سرمایه بالاتر را برای این شرکتهای چندملیتی فراهم می سازد.

۴ - ساختار «فاینانس خودگردان»

حال ببینیم «فاینانس خودگردان» واقعاً چیست و چه عناصری دربردارد؟ بدیهی است که فاینانس خودگردان اعتبار لازم برای اجرای پروژه ها را تامین می کند، اما ساختار «فاینانس خودگردان» بـه مراتب پیچیده تر از این مفهوم کلی است. به عبارت دیگر، در «فاینانس خودگردان» مجموعه ای از ساختارهای قراردادی به گونه ای در یکدیگر تلفیق می شوند که اطمینان خاطر لازم را به اعتباردهندگان در مورد بازپرداخت اعتبارات فراهم می سازد، باید توجه داشت وقتی که وام دهندگان منابع اعتباری را در اختیار شرکت مجری پروژه قرار می دهند، آنچه در اختیار دارند شامل وثائق^(۵) داراییهای پروژه، بـه علاوه

داشته ساختارهای آن می بایست متناسب با شرایط و ویژگیهای آن طراحی و تنظیم گردد. تاکنون ما از «پروژه» در کلیت و تعبیر عمومی آن استفاده کرده ایم، معذالک در طرحهای توسعه منابع هیدروکربوری هریک از عناصر در زنجیره توسعه منابع مذکور از حفاری و استخراج گرفته، تا ذخیره سازی (ساخت مخازن)، فراوری و انتقال به مصرف کنندگان نهایی می تواند جهت تامین منابع مالی از طریق «فاینانس خودگردان» مناسب باشد.

۳ - چرا فاینانس خودگردان؟

طی ۳۰ سال گذشته، گرایش به سوی اجرای پروژه های هیدروکربنی بزرگ روند روبه گسترشی را در بسیاری از کشورهای موسوم به «اقتصادهای نوظهور» (EMERGING ECONOMIES) داشته است، این پروژه ها معمولاً توسط شرکتهای چندملیتی (با زمینه های فعالیت متنوع) و تحت امتیازهای اعطایی توسط کشور میزبان و یا شرکتهای دولتی وابسته (که غالباً در پروژه نیز مشارکت دارند) اجرا می گردد. مزیت و سرشت واقعی «فاینانس خودگردان» از دیدگاه سرمایه گذار آن است که تامین اعتبار «خارج از ترازنامه»^(۶) صورت می گیرد. درحالی که معمولاً غولهای نفتی چندملیتی از تراز مالی قابل توجهی برخوردارند، ولی شرکاء آنها در فعالیتهای توسعه منابع هیدروکربنی در کشورهای در حال توسعه ممکن است لزوماً از چنین موقعیتی برخوردار نباشند. از همین جاست که جذابیت فاینانس خودگردان آشکار می شود. زیرا روش مذکور این امکان را فراهم می سازد که حتی سرمایه گذارانی با تراز مالی ضعیف تر نیز بدون نیاز و «اتکاء» به تراز مالی خود و یا کشورشان به اعتبارات مالی دسترسی پیدا کنند. بنابراین، جای شگفتی نیست که طی بیش از ۲۰ سال گذشته بسیاری از پروژه های توسعه منابع هیدروکربوری از قبیل پروژه های LNG (گاز طبیعی مایع شده) در کشورهای اندونزی، مالزی، عمان، نیجریه و یا قطر و یا پروژه های پتروشیمیایی در چین، ترینیداد و عربستان سعودی از طریق «فاینانس خودگردان» تامین اعتبار شده اند. فاینانس خودگردان در حقیقت نوعی «حلقه حفاظ مالی» برای این پروژه ها محسوب می شود، حفاظی که این پروژه ها را از سایر فعالیتهای سرمایه

تقدینگی حاصل از فروش نفت چاههای مذکور تامین کنند.

امروزه که هزینه توسعه منابع هیدروکربوری به علاوه هزینه های فراوری جهت بهره برداری از منابع مذکور در فلات قاره و در مناطق دوردست دنیا، سربه میلیاردها دلار می زند، اصولی که طی سالهای دهه ۱۹۳۰ پایه گذاری شد هنوز هم پابرجا بوده و شیوه ها و اسلوب «فاینانس خودگردان» کماکان چارچوبهای قابل اتکاء و انعطاف پذیری را برای تامین سرمایه مورد نیاز طرحهای بزرگ توسعه میادین نفت و گاز و حتی فراتر از آن طرحهای مجتمعهای بزرگ پتروشیمی (در سرمایه گذاریهای مشترک) و طرحهای زیربنایی توسعه منابع آب، تولید انرژی و حتی طرحهای زیربنایی ساختمانی نظیر احداث بزرگراهها، پلها و ارتباطی و بیمارستانها و غیره تشکیل می دهد.

۲ - فاینانس خودگردان چیست؟

مشخصه و ویژگی اصلی فاینانس «خودگردان واقعی»^(۷)، ماهیت «عدم اتکاء»^(۸) و یا «اتکاء محدود» آن به حامیان (SPONSORS) معمولیان، صاحبان یا سرمایه گذاران^(۹) پروژه است. به عبارت دیگر، اصل زیربنایی و مشخصه فاینانس خودگردان آن است که تامین اعتبار صرفاً به اتکاء دارایی و اموال پروژه و نقدینگی و عواید حاصل (فروش محصولات و یا عرضه خدمات) از پروژه بوده و بدون «اتکاء» به سرمایه گذاران پروژه انجام می گیرد، معذالک باید توجه داشت که در عمل موارد بسیار محدودی «فاینانس خودگردان» بدون هیچ گونه «اتکاء» (به سرمایه گذاران) انجام می گیرد و میزان «اتکاء» بستگی به شرایط و عوامل گوناگون نظیر توجه پذیری اقتصادی و مالی پروژه، اعتبار و تجربه صاحبان پروژه، اعتبار و صلاحیت پیمانکاران، شرایط و نوع قرارداد پیمانکاری، خریداران محصول (محصولات) پروژه داشته و بویژه نوع و ماهیت محصولات، چشم انداز عرضه و تقاضای کالای مذکور، و اینکه خریداران آن چه کسانی هستند و تحت چه شرایطی این محصول خریداری خواهد شد (طول دوره و شرایط قرارداد، مبانی قیمت و...) از اهمیت بالایی برخوردار است، به این ترتیب، ملاحظه می شود که در حقیقت هر «فاینانس خودگردان» مشخصات خاص خود را

برداری از پروژه نشان می دهند، معمولاً بانکهای اعتباردهنده طی یک فرایند «کنکاش»^{۶۹} قراردادهای مورد بحث را از جنبه های فنی و حقوقی مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار می دهند، در واقع قرار است به اتکای این قراردادها اعتبارات پرداختی بانکها بازپرداخت شود.

در عین حال پس از تنظیم و نهایی شدن قراردادهای مذکور، اعتباردهندگان در مقابل هرگونه تغییر در مفاد قرارداد که قبلاً مورد توافق قرار گرفته است، مقاومت و ایستادگی نشان می دهند.

اصولاً در مقایسه با اعتباراتی که از ضمانت دولتی و یا ضمانت شرکتهای سرمایه گذار برخوردارند. در «فاینانس خودگردان» اعتباردهندگان حق نظارت و کنترل به مراتب بیشتری را در روند اجرای پروژه برای خود قائل هستند، به گونه ای که گاهی اینگونه به نظر می رسد که گویا این بانکهای اعتباردهنده هستند که پروژه را اجرا می کنند، به طوری که نظارت منظم بر فعالیتهای مهندسی پروژه و اعمال محدودیت در دریافت اعتبارات جدید، از طرف بانکهای مذکور کاملاً رایج و متداول است.

تطبیق دهد، به عنوان مثال در به کارگیری روشهای «فاینانس خودگردان» با «اتکاء محدود» (به سرمایه گذاران) در کشورهای اسلامی منطقه خاورمیانه باتوجه به محدودیتهای مربوط به اعمال بهره و نیز اعطای وثیقه که هر دو از اجزای اصلی روشهای نوین «فاینانس خودگردان» هستند، از طریق بکارگیری و سازگاری روشهای متداول «رهن» و «عدل» (شخص قابل وثوق)، ساختارهای متداول در بانکداری بین المللی طراحی و پیاده شده است.

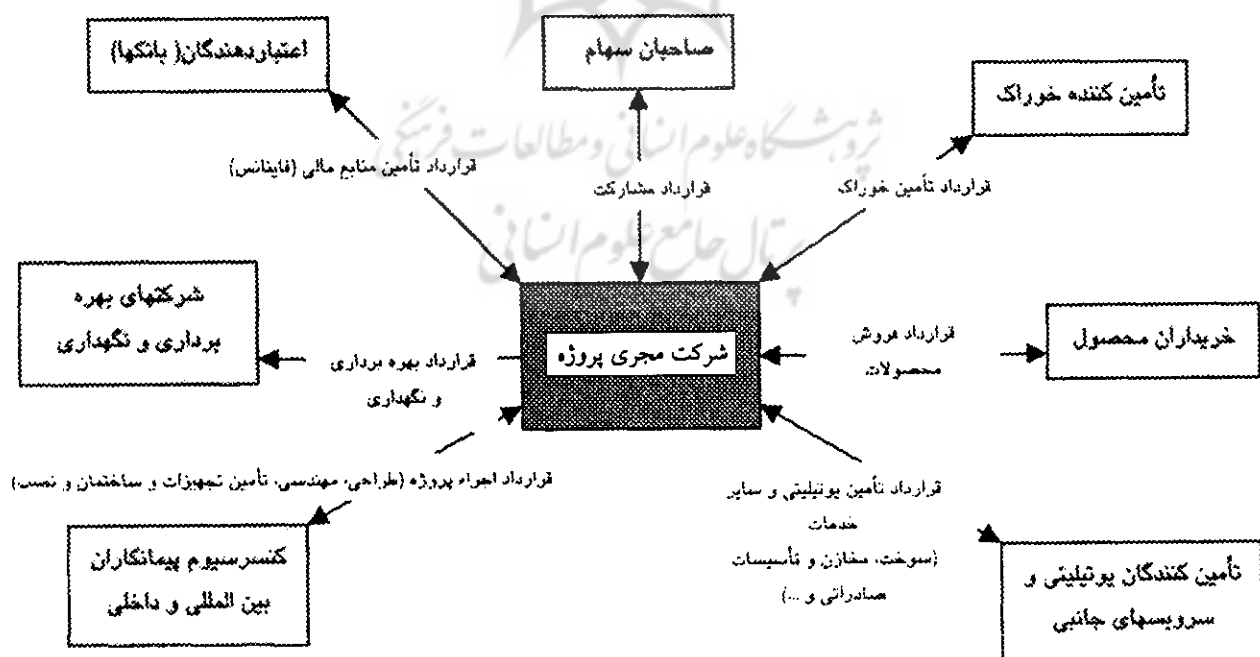
شکل شماره ۱، نمودار شماتیک اصول و چارچوبهای «فاینانس خودگردان» طرحهای توسعه منابع هیدروکربوری را نشان می دهد، بدیهی است نمودار مذکور اصول و چارچوبهای کلی قراردادی و ساختار عمومی «فاینانس خودگردان» را نشان می دهد و بسته به ماهیت پروژه، نوع قراردادها ممکن است متفاوت باشد (قرارداد اعطای امتیاز، عدم نیاز به قراردادهای تامین یوتیلیتی^{۷۰} و یا بهره برداری و...) اما اصول کلی همان است که در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است.

جای شگفتی نیست که اعتبار دهندگان معمولاً، توجه خاصی به نحوه اجرا و بهره

مجموعه ای از اسناد قراردادی است، در واقع حصول اطمینان از اینکه مجموعه اسناد و مدارک مورد اشاره قابل اتکاء و اطمینان بوده و بازپرداخت تعهدات را تضمین می کند به عهده مشاوران حقوقی اعتباردهندگان است. این حقوق قراردادی بستگی به ماهیت پروژه مورد نظر دارد. به عنوان مثال، در پروژه های توسعه صنایع بالادستی نفت و گاز تاکید بر قراردادهای مشارکت در محصول، برنامه های اکتشاف و حفاری شامل تجهیزات (دکلهای حفاری) خطوط لوله و قراردادهای فروش نفت خام، مایعات گازی و انتقال گاز است. در پروژه های LNG معمولاً نگاهها به قراردادهای تامین گاز (و نتیجتاً وضعیت پروژه بالادستی) و نیز قرارداد احداث تجهیزات واحد LNG و قرارداد فروش LNG معطوف است.

در قراردادهای پروژه های تولید مواد پتروشیمیایی، معمولاً موضوع تامین خوراک، قرارداد اجرای پروژه و قرارداد فروش محصولات مدنظر قرار می گیرند.

بدیهی است هر قرارداد ویژگیها و مشخصات خاص خود را داشته و «فاینانس خودگردان» می بایست خود را با شرایط مذکور

شکل ۱- فاینانس خودگردان: چارچوبهای قراردادی

جذب گردد. این مقصود می تواند از طریق پیش بینی دریافت خسارات نقدی (LIQUATED DAMAGE) در قراردادهای اجرای پروژه (ارزیابی ضرر و زیان نقدی ناشی از تاخیر در راه اندازی پروژه) و یا تعهدات صاحبان پروژه برای تامین سرمایه نقدی اضافی حاصل شود، قراردادهای فروش درازمدت که در آنها ضرورت پرداخت حتی در صورت عدم دریافت محصول^(۴) از طرف خریدار، پیش بینی شده است از دیگر ابزار مهم در این ارتباط است. بنابراین، ملاحظه می شود اعتبار صاحبان پروژه، پیمانکاران و خریداران محصولات پروژه از عوامل مهم برای تامین منابع مالی مورد نیاز پروژه محسوب می شود.

معدالک باید توجه داشت که انتقال ریسکهای سیاسی به دست اندرکاران پروژه، حتی در مواردی که کشور میزبان (از طریق بنگاههای اقتصادی وابسته) به عنوان یکی از صاحبان سهام در اجرای پروژه مشارکت دارد، امکان پذیر نیست. به عبارت دیگر، امکانات شرکای محلی برای پوشش اعتباردهندگان (جبران خسارت بانکهها) درقبال تغییرات در قوانین و مقررات، ملی شدن و یا سلب مالکیت، عدم وجود ارز خارجی یا ناآرامیهای سیاسی بسیار محدود است، و لذا به طور معمول اینگونه ریسکها تحت پوشش ریسکهای سیاسی و توسط موسسه های بیمه اعتبارات صادراتی در چارچوب برنامه های توسعه صادرات از کشورهای متبوعه قرار می گیرد.

۶ - تضمینها، وثیقه ها و سایر تعهدات^(۵)

به عنوان بخشی از سازوکار ضمانت تامین منابع مالی، اعتباردهندگان خواهان وثیقه گذاری اموال و داراییهای پروژه نزد خود هستند. ماهیت واقعی سازوکار ضمانتهای مذکور بسته به نوع پروژه و قوانین محلی (کشور میزبان) دارد، به طور متعارف سازوکار ضمانتی متشکل از گروگذاری (رهن) زمین و کارخانه، واگذاری حقوق قرارداد احداث کارخانه و قراردادهای بیمه های حمایتی پروژه بوده به علاوه افتتاح یک حساب ویژه ارزی (معمولاً خارج از کشور میزبان) جهت حصول اطمینان از واریز عواید حاصل از فروش محصولات پروژه به حساب مذکور و واگذاری حق استفاده از عواید مذکور

درازمدت برای تامین منابع عظیم مالی بوده و به ندرت ممکن است که در صورت شکست پروژه، منابع مالی مذکور به طور کامل بازبایی گردد.

لذا اصلی ترین دغدغه اعتباردهندگان آن است که قبل از اینکه خود را متعهد به پرداخت کنند، مجموعه سازوکار قراردادی و ایجاد جریان نقدینگی پروژه تنظیم و تکمیل شده باشد. توافق کامل در مورد ساختار و چارچوب قرارداد اجرای پروژه از جمله دیگر نکات کلیدی است. این مهم معمولاً از طریق قراردادهای خدمات مهندسی، خرید و ساخت در قالب قراردادهای «کلید در دست» با پیمانکاران معتبر بین المللی تحقق می یابد. در پروژه های فرآورش مواد هیدروکربوری، تنظیم قراردادهای مستحکم در خصوص تامین خوراک و نیز قراردادهای فروش محصولات نهایی پروژه از اهمیت ویژه ای برخوردار است. به علاوه اعتباردهندگان می خواهند مطمئن باشند که بهره برداری از واحد صنعتی تکمیل شده توسط پرسنل بهره برداری مجرب انجام خواهد گرفت. واقعیت آن است که سهامداران شرکت مجری پروژه نیز در بسیاری از دغدغه های فوق با اعتباردهندگان وجوه اشتراک دارند، بنابراین، در بسیاری از جهات، صاحبان پروژه و اعتباردهندگان اهداف مشترکی را تعقیب می کنند. به گونه ای که در برخی از موارد، در مذاکرات صاحبان پروژه با پیمانکاران ساختمانی، شرایط خاصی با این توجهات که شرایط مذکور مورد نظر بانکههای اعتباردهنده بوده و بانکههای مذکور به هیچ وجه حاضر به کوتاه آمدن از خواسته های خود نیستند، گنجاینده می شود.

۵ - توزیع ریسک

میزان ریسکی که بانکههای تجاری می توانند بپذیرند محدود بوده و یکی از اصول بارز «فاینانس خودگردان» عبارت است از تخصیص ریسکهای مختلف به دست اندرکاران مختلف پروژه براساس قابلیت هریک برای پذیرش ریسک مربوطه، به نحوی که به عنوان مثال ریسکهای تجاری نظیر تاخیر در تکمیل پروژه، افزایش هزینه های پروژه و کاهش فروش (کاهش عواید حاصل از فروش محصولات در مقایسه بر ارقام برآورد شده) می تواند توسط دست اندرکاران اجرای پروژه

درعین حال ورود به حیطه فعالیتهای تجاری جدید، تغییر تامین کنندگان (مواد اولیه و قطعات) و یا مشتریان محصولات و یا انحراف از برنامه اولیه فعالیت تجاری معمولاً مستلزم کسب موافقت اعتباردهندگان است. معدالک بانکههای اعتباردهنده تمایلی به اینکه به عنوان مجری پروژه شناخته شوند ندارند، به دلیل اینکه این امر مسئولیت خسارات ناشی از مسائل زیست محیطی را متوجه آنها می کند، به علاوه صاحبان سهام (شرکت مجری پروژه) در قبال دخالت بیش از اندازه اعتباردهندگان تحت لوای صیانت از سرمایه گذاری خود، عکس العمل نشان داده و مایل نیستند که اعمال محدودیتهای اعتباردهندگان، حرکتیهای شرکت مجری پروژه را به گونه ای کند سازد که امکان انجام واکنشهای به موقع و یا بهره برداری از شرایط جدید (که لزوماً توجیه پذیری پروژه را تهدید نمی کند) از شرکت مجری پروژه سلب گردد، این امر بخشی از فرایند ایجاد شرایط متعادل و متوازی است که می بایست توسط مشاوران حقوقی دست اندرکاران اجرای پروژه، اعتباردهندگان و متولیان پروژه فراهم گردد.

درعین حال شرکت مجری پروژه ملزم خواهد بود که تعهداتی را تقبل کند که طبق آنها نحوه بهره برداری از واحد صنعتی (معمولاً طبق استانداردهای بین المللی) تعریف شده باشد. همچنین چارچوبهای قرارداد (بهره برداری)، چگونگی تنظیم بودجه های سالانه و چگونگی اطلاع رسانی از زمره سایر تعهدات شرکت مجری پروژه خواهد بود.

اسناد و مدارک قرارداد همچنین به اعتباردهندگان این اختیار را می دهد، در صورتی که شرکت مجری پروژه قادر به ایفای تعهدات مالی خود (بازپرداخت اعتبارات) طبق برنامه نبود و یا در صورت نقض هریک از تعهدات فوق، اعتبار ارائه شده تسریع (ACCELERATION) و اعتباردهندگان می توانند نسبت به دریافت یک جای آن اقدام و در این ارتباط وثائق و ضمانت نامه ها را به جریان اندازند. خاطر نشان می سازد جنبه های روانی آسودگی خیال اعتباردهندگان از اینکه در هر لحظه ای که احساس خطر کنند، می توانند پروژه را در اختیار گرفته و تحت کنترل خود در آورند به مراتب بیش از جنبه عینیت پذیری آن است. «فاینانس خودگردان» یک تعهد

به بانکهای اعتباردهنده از عناصر اصلی سیستم ضمانتی پروژه محسوب می شود. در برخی از قلمروهای قضایی شرکت مجری پروژه مالک زمین نبوده و زمین را به صورت اجاره ای در اختیار دارد، در این موارد قرارداد اجاره به اعتباردهندگان «واگذار» (ASSIGNMENT) می شود.

در برخی موارد نیز به دلایل تعهدات کشور میزبان در قبال بانک جهانی تحت عنوان «گروگذاری منفی»^(۱۱) امکان واگذاری اموال و دارائیهها وجود ندارد. در تمامی این موارد صاحبان پروژه و اعتباردهندگان به دنبال راه حل‌های عملی می روند که ضمن رعایت محدودیتها و سعی در عدم تحمیل هزینه های گزاف به صاحبان پروژه، اعتباردهندگان تحت پوشش ضمانتی کافی قرار گیرند.

به عنوان بخشی از سازوکار سیستم ضمانت، در برخی از موارد اعتباردهندگان وارد قراردادهایی با کشور میزبان و سایر طرفهای قرارداد نظیر پیمانکاران اجرای پروژه و پیمانکاران خرید محصولات پروژه می شوند به گونه ای که در شرایطی که شرکت مجری پروژه قادر به ایفای تعهدات خود نباشد، اعتباردهندگان نسبت به جبران قصور شرکت مجری پروژه اقدام و محق خواهند بود که بدون اینکه در قراردادهای موجود اختلالی ایجاد شود پروژه را تحت مدیریتی جدید اجرا کنند.

۷- نتیجه گیری

«فاینانس خودگردان» به عنوان ابزار مناسبی برای تامین منابع مالی مورد نیاز پروژه های توسعه منابع هیدروکربوری (نفت، گاز و پتروشیمی) در کشورهای بسیاری مورد توجه قرار گرفته است، مع ذلک باید توجه داشت که «فاینانس خودگردان» نسخه از قبل پیچیده ای نیست که بتواند تحت هر شرایطی و برای تمامی پروژه ها به کار گرفته شود، در هر صورت اعتباردهندگان خواهان آن هستند که پروژه از توجه پذیری اقتصادی قابل توجهی برخوردار بوده، صاحبان پروژه با اراده ای استوار مصمم به اجرای پروژه بوده و از اعتبار کافی برخوردار باشند. وجود ساختارهای قراردادی جامع (تامین خوراک، قرارداد اجرا و ساخت پروژه، قرارداد فروش محصولات و...) به علاوه سازوکارهای

ضمانتی مستحکم و اساسی، از دیگر خواسته های بانکهای اعتباردهنده و از عناصر اصلی جهت تضمین موفقیت «فاینانس خودگردان» است. ضمن اینکه باید توجه داشت «فاینانس خودگردان» محدود به پروژه های توسعه منابع نفت و گاز نبوده و سایر بخشهای صنعتی، تولید برق، توسعه شبکه های حمل و نقل عمومی، پروژه های ساختمانی (بزرگراهها، پل‌های ارتباطی، هتلهای و غیره) نیز می توانند برای تامین منابع مالی مورد نیاز خود از ساختارهای مشابه در چارچوب انواع قراردادهای ساخت، بهره برداری (و انتقال) استفاده کنند. □

پانوشتها:

۱- متاسفانه معادلهای فارسی مناسبی برای اصطلاحات مرتبط با تامین اعتبار FINANCE به طور اعم و بویژه در ارتباط با فاینانس خودگردان وجود ندارد. به گونه ای که واژه «فاینانس» کم کم جای خود را در نوشته های فارسی و در مکاتبات رسمی و مکالمات باز کرده است و اخیراً نیز عبارت «فاینانس خودگردان» به عنوان معادلی در مقابل PROJECT FINANCE به کار می رود، نگارنده معتقد است هر چند «فاینانس خودگردان» برگردان مناسبی از عبارت انگلیسی آن نبوده و به دلایل گوناگون ایراد بر آن وارد است و اینکه اصولاً فاینانس خودگردان طیف وسیعی از روشهای تامین اعتبار را در بر می گیرد که برخی لزوماً PROJECT FINANCE محسوب نمی شوند، مع ذلک به نظر می رسد تا یافتن و جایگزینی معادل مناسب، به ناگزیر از بکارگیری عبارت «فاینانس خودگردان» باشیم.

۲- باتوجه به اشکال بسیار متنوع و متفاوت ساختارهای حقوقی - قراردادی و روشهای تامین اعتبار که هر چند منبع بازپرداخت آنها عواید حاصل از فروش محصولات و یا خدمات پروژه است ولی PROJECT FINANCE به مفهوم حقیقی و ماهوی آن محسوب نمی شوند، در اینجا عبارت «فاینانس خودگردان» با قید واژه «واقعی» متمایز گردیده است.

۳- عدم اتکاء یا اتکاء محدود LIMITED RECOURSE و NON-RECOURSE هر چند واژه فارسی «اتکاء» معادل دقیقی از واژه انگلیسی RECOURSE (به معنی لغوی توسل - رجوع) نیست و باتوجه به اینکه در فرهنگهای اصطلاحات حسابداری، مالی که در دسترس بود معادل فارسی واژه انگلیسی RECOURSE مشاهده نشد، بناگزیر و تا پیدا شدن معادل فارسی مناسب به واژه «اتکاء» در مفهوم

مورد نظر آن اکتفاء می شود. نگارنده آگاهانه از بکارگیری کلماتی نظیر (ضمانت، تعهد و...) اجتناب و جهت ایجاد انگیزه و جرعه های ذهنی در خواننده، واژه احتمالاً نامانوس «اتکاء» را به کار گرفته است.

۴- برای این واژه معادلهای دیگری در فارسی نظیر صاحبان پروژه، صاحبان سهام، سهامداران، متولی پروژه یا شرکاء به کار رفته است.

۵- OFF BALANCE SHEET FINANCING مفقود آن است که در روش فاینانس خودگردان، تعهدات مالی پروژه در زمره تعهدات مالی سرمایه گذاران محسوب نشده و در صورت حسابهای سود و زیان و ترازنامه سالیانه منعکس نمی گردد.

درجه بندی اعتبار CREDIT RATING کشورها و بنگاههای اقتصادی بر اساس معیارها و شاخصهای مختلف اقتصادی - مالی توسط موسسات ویژه ای در دنیا انجام می گیرد، این درجه بندی معیار و مبنای مهمی برای موسسات مالی جهت اتخاذ تصمیم در خصوص تامین اعتبار و شرایط پوشش بیمه اعتبار است.

۶- در اینجا وثیقه به عنوان برگردان واژه انگلیسی SECURITY به کار گرفته شده است. در حالی که واژه SECURITY معنای وسیعتری داشته و می تواند در برگیرنده انواع ضمانت نامه ها، وثیقه ها، رهن، تعهدات گوناگون و به علاوه سایر اوراق و اسناد بهادار تجاری باشد.

۷- UTILITIES منظور تاسیسات و تجهیزات تامین انواع آب صنعتی، بخار، برق و هوا (اکسیژن، ازت) است، متاسفانه واژه «یوتیلیتی» در مکاتبات و مکالمات روزمره در سطح بنگاههای اقتصادی ایران جا افتاده است.

۸- DUE DILIGENCE در برخی از فرهنگ نامه های اصطلاحات مالی - حسابداری این عبارت «دقت عمل و جدیت» ترجمه شده است. نگارنده تعبیر «فرایند بازبینی موشکافانه» را به عنوان برگردان مفهومی این اصطلاح مناسب می داند.

۹- TAKE OR PAY AGREEMENTS قراردادهایی که خریدار را موظف می سازد حتی در صورت عدم تحویل کالا (یا خدمات) قیمت آن را بپردازد.

۱۰- مجموعه واژه های فوق برگردان واژه انگلیسی SECURITY می باشد، معذالک هریک از واژه های فوق به تنهایی مفهوم وسیعی را که از واژه مذکور در متن انگلیسی استنباط می شود به خواننده فارسی زبان انتقال نمی دهد.

۱۱- گروگذاری منفی NEGATIVE PLEDGE تعهد کشورهای میزبان در قبال اعتباراتی که از بانک جهانی دریافت می کند در مورد عدم گروگذاری اموال و دارائیهای دولتی (اموال عمومی).